

TANIMA YOLU İLE KURULAN SOYBAĞININ İRADE BOZUKLUĞU HALLERİNDEN KORKUTMA SEBEBİYLE İPTALİ

Dr. Emre KÖROĞLU*

Öz

Hukukumuzda çocuk ile baba arasında soybağı, ana ile evlilik, tanıma veya hâkim hükmüyle kurulmaktadır (TMK m. 282/ f. 1). Keza çocuk ile baba arasındaki soybağının ayrıca evlât edinme yoluyla da kurulması mümkündür (TMK m. 282/ f. 2). Tanıma, babanın, nüfus memuruna veya mahkemeye yazılı başvurusu ya da resmî senette veya vasiyetnamesinde yapacağı beyanla söz konusu olmaktadır (TMK m. 295/ f. 1). Kanun koyucu, TMK m. 297 hükmü ile tanıyanın irade sakatlıklarına dayanarak tanımayı geçersiz duruma getirmesine imkân sağlamıştır. TMK m. 297’de belirtildiği üzere, tanıyan, yanıltma, aldatma veya korkutma sebebiyle tanımanın iptalini dava edebilmektedir. Tanımanın iptali davası anneye ve çocuğa karşı açılmaktadır.

Çalışmamızın konusunu tanımanın iptalini sağlayan sebeplerden korkutma oluşturmaktadır. TMK m. 297’de, tanımanın iptaline yol açan korkutmanın niteliği hususunda herhangi bir açıklık bulunmamaktadır. Bu kapsamda çalışmamızda tanımanın iptaline sebep olan korkutma ile ilgili olarak kapsamlı bilgilere yer verilmiş, bu doğrultuda korkutmanın tanımı, şartları ve sonucu ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler

Türk Medeni Kanunu (TMK) m. 297 • Soybağı • Tanıma • Korkutma • Tanımanın İptali Davası

* Arş. Gör. Dr., Erciyes Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Kayseri, Türkiye | Res. Assist. Dr., Erciyes University, Faculty of Law, Kayseri, Turkey.

✉ emre_koroglu@erciyes.edu.tr • ORCID 0000-0003-4293-2749.

✎ **Atf Şekli** | Cite As: KÖROĞLU Emre, “Tanıma Yolu ile Kurulan Soybağının İrade Bozukluğu Hallerinden Korkutma Sebebiyle İptali”, *SÜHFD.*, C. 30, S. 1, 2022, s. 89-122.

✎ **İntihal** | Plagiarism: Bu makale intihal programında taranmış ve en az iki hakem incelemesinden geçmiştir. | This article has been scanned via a plagiarism software and reviewed by at least two referees.

✎ Bu eser Creative Commons Atf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır | This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

ANNULMENT OF THE PARENT-CHILD RELATIONSHIP (THE PATERNITY) ESTABLISHED BY RECOGNITION DUE TO DURESS AS A DEFECT IN CONSENT

Abstract

The parent-child relationship (the paternity) is formed between child and father by virtue of the latter being married to the mother, by recognition or by court declaration (TCC Art. 282/ p. 1). Moreover, the parent-child relationship between child and father is formed by adoption (TCC Art. 282/ p. 2). Recognition is effected by the father with the assistance of a written declaration made before the registry officer or the court or by an official deed or by testamentary disposition (TCC Art. 295/ p. 1). With TCC Art. 297, the legislator enabled the recognising person to invalidate the recognition due to the defect in consent. As stated in TCC Art. 297, the recognising person can sue for the annulment of the recognition due to error, fraud or duress. An action for annulment of recognition is filed against the mother and the child.

The subject of our study is the duress, which is the reason for the annulment of recognition. In TCC Art. 297, there is no clarity on the nature of the duress leading to the annulment of recognition. In this context, in our study, comprehensive information is given about the duress that causes the annulment of recognition, and in this direction, the definition, conditions and result of the duress are discussed.

Key Words

Turkish Civil Code (TCC) Art. 297 • The Parent-Child Relationship (The Paternity) • Recognition • Duress • Action for Annulment of Recognition

GİRİŞ

Tanıma¹, herhangi bir erkeğe soybağı ile bağlı olmayan çocuğa babasının sahip çıkması ve bu kapsamda onun kendisinin evlilik dışı ilişkisinden olduğunu kabul etmesi olup, tanıma sayesinde çocuk ile babası arasında soybağı kurulmuş olmaktadır². Tanımada çocuk ile baba arasında soybağı, babanın TMK m. 295/ f. 1 gereğince nüfus memuruna veya

¹ Tanıma hakkında kapsamlı bilgi için bkz. KOÇ Nevzat, "Tanıma ve M.K. m. 310/ II Hükmünün İptali Hakkındaki Anayasa Mahkemesi Kararının Tanımaya Etkisi", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Kudret Ayiter Armağanı, Cilt 3, Sayı 1-4, Yıl 1987, s. 542 vd.; GENÇ ARIDEMİR Arzu, "Tanıma Yolu ile Kurulan Soybağı", Prof. Dr. Zahit İmre'ye Armağan, 1. Baskı, Der Yayınları, İstanbul, 2009, s. 1-37; BİLGİLİ Fatih, Türk Medeni Hukukunda Evlilik Dışı Çocuğun Tanınması (MK. md. 291-294), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1994, s. 12 vd.

² KOÇ, s. 542; GENÇ ARIDEMİR, s. 6; BİLGİLİ, s. 14; EGGER August, Zürcher Kommentar, Familienrecht, Die Verwandtschaft, Art. 252-359, 2. Auflage, Schulthess Ver-

mahkemeye yapacağı yazılı başvuruyla ya da resmî senette veya vasiyetnamesinde yapacağı beyanla kurulmaktadır. Tanıma, hukuki sonuçlarını tanıyanın varması gerekli olmayan tek taraflı irade beyanıyla meydana getirdiği için hukuki niteliği itibariyle kurucu yenilik doğuran işlemdir³. Tanıyanın tanımada bulunabilmesi için çocuğun veya annenin rızasının alınması, hatta herhangi bir kişiye yöneltilmesi şart değildir⁴. Tanımanın

lag AG, Zürich, 1943, ZGB Art. 302, N. 15; SCHWENZER Ingeborg/ COTTIER Michelle, Basler Kommentar, Art. 1-456 ZGB, 6. Auflage, Helbing Lichtenhahn Verlag AG, Basel, 2018, ZGB Art. 260, N. 1; DURAL Mustafa/ ÖĞÜZ Tufan/ GÜMÜŞ Mustafa Alper, Türk Özel Hukuku, Cilt III, Aile Hukuku, 1. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2005, s. 462; SEROZAN Rona, Çocuk Hukuku, 2. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2005, s. 203, N. 52; ÖZTAN Bilge, Aile Hukuku, 6. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2015, s. 909; BAYGIN Cem, Soybağı Hukuku, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2010, s. 59; BAYGIN Cem, "Kan Bağına Dayanan Soybağı", Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 6, Sayı 1-4, Yıl 2002, s. 269; ÖZDEMİR Hayrunnisa/ RUHİ Ahmet Cemal, Çocuk Hukuku ve Çocuk Hakları, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2016, s. 769; KILIÇOĞLU Ahmet M., Aile Hukuku, 5. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2020, s. 438; AKYÜZ Emine, Çocuk Hukuku, Çocuğun Hakları ve Korunması, 7. Baskı, Pegem Yayınları, Ankara, 2020, s. 155; ŞİPKA Şükran/ GENÇ ARIDEMİR Arzu, "4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'na Göre Soybağının Kurulması ve Hükümleri", Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Sayı 1, Yıl 2003, s. 163; ÖZBAY İbrahim/ AKSAN NAR Şerife, "Son Yasal Değişiklikler Çerçevesinde Tanımanın İptali Davası ve Bu Davada Uygulanacak Usul", Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 14, Sayı 3-4, Yıl 2010, s. 189; USTA Sevgi, Velayet Hukuku, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2016, s. 183.

³ SEROZAN, Çocuk Hukuku, 2. Baskı, s. 204, N. 52; KOÇ, s. 542; ÖZTAN, s. 910; BAYGIN, Soybağı Hukuku, s. 59; ÖZDEMİR/ RUHİ, s. 769; AKYÜZ, s. 155; ŞİPKA/ GENÇ ARIDEMİR, s. 163; GENÇ ARIDEMİR, s. 7; ÖZBAY/ AKSAN NAR, s. 189; USTA, Velayet Hukuku, s. 184; RUSCH Martina/ GÖTSCHI Antje, Kurz Kommentar, Schweizerisches Zivilgesetzbuch, 2. Auflage, Helbing Lichtenhahn Verlag AG, Basel, 2017, ZGB Art. 260, N. 1; STEHLI Claudia, Orell Füssli Kommentar, ZGB, Schweizerisches Zivilgesetzbuch, 3. Auflage, Orell Füssli Verlag AG, Zürich, 2016, ZGB Art. 260, N. 1; OĞUZMAN Kemal/ DURAL Mustafa, Aile Hukuku, 3. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2001, s. 326; AKINTÜRK Turgut/ ATEŞ Derya, Türk Medeni Hukuku, Aile Hukuku, İkinci Cilt, 23. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul, 2021, s. 346; USTA Sevgi, Çocuk Hakları ve Velayet, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2012, s. 56. Koç ile Hatemi ise, tanıma beyanının kurucu yenilik doğuran bir işlem olmadığını, bilgi açıklaması niteliğini taşıdığını belirtmektedir. Bkz. KOÇ, s. 543-544; HATEMİ Hüseyin, Aile Hukuku, 9. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2021, s. 168, N. 736.

⁴ SCHWENZER/ COTTIER, BSK, ZGB Art. 260, N. 1; RUSCH/ GÖTSCHI, KUKO, ZGB Art. 260, N. 1; OĞUZMAN/ DURAL, s. 326; DURAL/ ÖĞÜZ/ GÜMÜŞ, 2005, s. 462; AKINTÜRK/ ATEŞ, s. 346-347; SEROZAN, Çocuk Hukuku, 2. Baskı, s. 204, N. 52; ÖZTAN, s. 912; KILIÇOĞLU, s. 439; GENÇ ARIDEMİR, s. 9; ÖZBAY/ AKSAN NAR, s. 190.

sonucunda çocuk ile baba arasında soybağı geçmişe etkili bir biçimde kurulur ve çocuğun doğumu anından itibaren hüküm ifade eder⁵.

Kanun koyucu TMK m. 297/ f. 1'de yanılma, aldatma veya korkutma sebebiyle tanımanın iptalini dava edilebileceğini belirterek, tanıyanın irade sakatlıklarına dayanarak tanımayı geçersiz duruma getirmesine imkân tanımıştır. Tanıyan TMK m. 297/ f. 1 gereğince açacağı iptal davasında tanıma beyanında bulunurken çocuğun babası olduğu hususunda yanıldığını veya aldatıldığını ya da korkutma teşkil eden bir fiil altında tanıma beyanında bulunmak zorunda kaldığını ileri sürer.

Çalışmamızda tanımanın iptalini sağlayan sebeplerden korkutma inceleme konusu yapılmış olup, bu çerçevede korkutmanın tanımı, şartları ve sonucu ele alınmıştır. Korkutma temelde borç sözleşmeleri esas alınarak Türk Borçlar Kanunu m. 37 ile 39 arasında düzenlenmiştir⁶. Ancak Kanun koyucu tanıyanın tanıma yönündeki beyanını özgür iradesiyle yapmasını güvence altına almak ve konunun borç sözleşmelerinden ziyade aile hukukunu ilgilendirmesi sebebiyle korkutmaya TMK m. 297'de ayrıca iptal sebebi olarak yer vermiştir.

I. KORKUTMANIN TANIMI

Korkutmanın, tanıyanın tanımaya ilişkin irade beyanında bulunmasını sağlamak amacıyla, onda geleceğe yönelik bir kötülüğe ve zarara maruz kalacağı kanısını uyandırmasına korkutma denir⁷.

⁵ RUSCH/ GÖTSCHI, KUKO, ZGB Art. 260, N. 1; DURAL/ ÖĞÜZ/ GÜMÜŞ, 2005, s. 462; AKINTÜRK/ ATEŞ, s. 347; BAYGIN, Soybağı Hukuku, s. 59; ÖZDEMİR/ RUHİ, s. 769; AKYÜZ, s. 155; GENÇ ARIDEMİR, s. 22; BİLGİLİ, s. 14-15; REICH Johannes, CHK-Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Personen- und Familienrecht-Partnerschaftsgesetz, Art. 1-456 ZGB – PartG, 3. Auflage Schulthess Verlag AG, Zürich, 2016, ZGB Art. 260, N. 1.

⁶ TBK m. 37-39 hakkında kapsamlı bilgi için bkz. KÖROĞLU Emre, Türk Borçlar Hukukunda İrade Bozukluğu Hallerinden Korkutma, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2020, s. 42 vd; DEMİRBAŞ Harun, Türk Borçlar Kanunu'nda Korkutmanın (İkrah) Şartları ve Sonuçları, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2012, s. 4 vd.

⁷ REICH, CHK, ZGB Art. 260a, N. 3. Korkutma ile ilgili evliliğin nisbi butlanı açısından yapılan benzer tanımlar için bkz.: VELİDEDEOĞLU Hıfzı Veldet, Türk Medeni Hukuku, Cilt II, Aile Hukuku, 5. Baskı, Nurgök Matbaası, İstanbul, 1965, s. 296; İKİZLER Metin, Evlenmenin Hükümsüzlüğü, 1. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2018, s. 215; ÇELİK Nazlı Hilâl, Evlenmenin Hükümsüzlüğü, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2021, s. 200. Korkutma ile ilgili borç sözleşmeleri açısından yapılan benzer

Korkutmada, tanıyanın iradesi ile beyanı arasında herhangi bir irade bozukluğu bulunmamaktadır. İrade bozukluğu tanıyanın iradesinin oluşumu aşamasındadır⁸. Zira korkutmada, tanıyanın çocuğu tanımaya yönelik iradesi, baskıya bağlı olarak özgür bir düşünce ve karar alma sürecinin sonunda meydana gelmemektedir.

Korkutmaya maruz kalan tanıyan iki ihtimalle karşı karşıya kalmaktadır. İlk ihtimalde tanıyan korkutmanın sonucunu göze alır ve tanımaya ilişkin beyanda bulunmaz. Böyle bir durumda korkutma, korkutan açısından beklediği sonucu sağlamaz. İkinci ihtimalde ise, tanıyan korkutmaya boyun eğerek, aslında tanımaya ilişkin bir beyanda bulunmak istememesine rağmen tanımda bulunmak zorunda kalır. İşte bu tür durumlarda tanımanın iptaline ilişkin TMK m. 297 hükmü uygulama alanı bulur ve korkutma sonucu beyanda bulunmuş olan tanıyan, tanımanın iptalini dava edebilir.

Korkutmada tanıyana yönelik manevi bir cebir (*vis compulsiva/psychische Zwang*) vardır. Maddi cebirin (*vis absoluta/ physische Zwang*) bulunduğu durumlarda, tanıyanın iradesinin yerine maddi cebiri kullanan kişinin iradesi geçtiği için, tanıyanın tanımaya yönelik olarak yapmış olduğu irade beyanı yok hükmündedir⁹. Buna göre maddi cebir altında yapılan tanımalarda, tanıyanın herhangi bir iradesi bulunmadığından tanıma beyanı hiç yapılmamış sayılır ve TMK m. 297 hükmü uygulama alanı bulmaz.

---

tanımlar için bkz.: KÖROĞLU, s. 47; DEMİRBAŞ, s. 5; ETTER Josef, *Die Furchterregung nach schweizerischem Obligationenrecht*, 1. Auflage, Kanisiusdruckerei, Freiburg, 1954, s. 35, 43; EREN Fikret, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 24. Baskı, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2019, s. 452, N. 1234; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU Necip, *Borçlar Hukuku, Genel Bölüm, Birinci Cilt, Borçlar Hukukuna Giriş, Hukuki İşlem, Sözleşme*, 5. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2020, s. 471, N. 1; OĞUZMAN M. Kemal/ ÖZ Turgut, *Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, Cilt I*, 19. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2021, s. 119, N. 364.

⁸ Bkz. KÖROĞLU, s. 49; EREN, s. 452, N. 1236; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 471, N. 1.

⁹ Bkz. ETTER, s. 30; KÖROĞLU, s. 50; EREN, s. 452-453, N. 1237; OĞUZMAN/ ÖZ, s. 118, dpt. 245; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 472, N. 2; ÖZTAN, s. 614; DEMİRBAŞ, s. 9.

II. KORKUTMANIN ŞARTLARI

A. Genel Olarak

TMK m. 297’de sadece tanıyanın korkutma sebebiyle tanımayı iptal edebileceği belirtilmiş, buna karşılık korkutmanın şartları ile ilgili herhangi bir açıklamaya yer verilmemiştir. Bu sebeple herhangi bir sınırlamaya tabi tutulmaksızın tanıyanın sanki her türlü korkutmada tanımanın iptalini isteyebileceği gibi bir sonuç ortaya çıkmaktadır. Ancak bu türden bir sonuca ulaşılması durumunda çocuğun soybağı kolaylıkla değiştirilebilir bir hâl alacaktır. Oysaki soybağı hususunda çocuğun yararları ön planda tutularak, çocuktan yana çözümlerin tercih edilmesi gerekmekte olup, onun soybağının sık sık değiştirilmesine yol açılmadan soybağının kalıcılığı olabildiğince devam ettirilmelidir¹⁰. Bu çerçevede TMK m. 297 hükmünün örtülü bir boşluğu içerdiği kabul edilmeli ve amaca uygun sınırlama yöntemi (teleolojik redüksiyon) ile tanıyanın hangi durumlarda ve ne şekilde korkutma sebebiyle tanımanın iptali için dava açabileceği tespit edilmelidir¹¹.

Doktrinde tanımanın iptali davasına sebebiyet veren korkutmanın şartları belirlenirken mehzaz kanunumuz olan İsviçre Medeni Kanunu (ZGB)’nun tanımanın iptali ile ilgili hükmü olan 260a/ Abs. 2 ’den yararlanılması gerektiği ifade edilmektedir . Söz konusu hükme bakıldığında, gerçekten de ZGB Art 260a/ Abs. 2’de, tanıyanın ancak kendisinin veya yakınlarından birinin hayatına, sağlığına, onuruna veya malvarlığına yönelik yakın ve önemli bir tehlike ile korkutularak çocuğu tanımaya razı edildiği durumlarda, tanımanın iptali için dava açabileceği belirtilmektedir. Görüldüğü üzere, ZGB Art. 260a/ Abs. 2’de tanıyanın hangi şartlar altında tanımanın iptalini isteyebileceği açık bir şekilde düzenlenmiştir. Ancak doktrinde Baygın, malvarlığına yönelik korkutmalarda TMK m. 297’nin uygulama alanı bulmaması gerektiğini, Türk Medeni Ka-

¹⁰ SEROZAN, Çocuk Hukuku, 2. Baskı, s. 159-160, N. 23 ve s. 162, N. 26; SEROZAN Rona (HATEMİ Hüseyin), Aile Hukuku, 1. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1993, s. 382; SEROZAN Rona, “Soybağı Hukuku Üzerine Çeşitlemeler”, Prof. Dr. Bilge Öztan’a Armağan, 1. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2008, s. 765.

¹¹ SEROZAN, Çeşitlemeler, s. 765; SEROZAN, Çocuk Hukuku, 2. Baskı, s. 209, N. 60.

numu'nda korkutma yoluyla kurulmuş olan diğer aile hukuku ilişkilerinde, bu kapsamda TMK m. 151'de malvarlığına yönelik korkutmaların iptal sebebi olarak değerlendirilmediğini söylemektedir¹².

Kanaatimizce de TMK m. 297'de yer alan boşluğun doldurulmasında sadece ZGB Art. 260a/ Abs. 2 değil, bu hükümlerle birlikte evliliğin nisbi butlanı sebeplerinden korkutmaya ilişkin TMK m. 151 hükmü de dikkate alınmalıdır. Çünkü TMK m. 151 her ne kadar "evliliğin nisbi butlanı" ilgili bir düzenleme olsa da sonuçta aile hukukunu ilgilendirmekte, dolayısıyla da konumuz açısından yol gösterici bir nitelik taşımaktadır. Kaldı ki ancak bu sayede aile hukuku uygulamasında bir paralellik, bir uyum sağlanmış olacaktır. TMK m. 151'e bakıldığında, söz konusu düzenlemede ZGB Art. 260a/ Abs. 2'den farklı olarak korkutmanın yöneldiği değerler arasında malvarlığına yer verilmediği görülmektedir. TMK m. 151'de korkutmanın yöneldiği değerler olarak sadece hayat, sağlık ve namus ile onurdan bahsedilmiştir. Bu durum aslında Kanun koyucunun bilinçli bir tercihidir. Kanun koyucu malvarlığına yönelik olarak yapılan korkutmaları evliliğin butlanına sebep olacak nitelikte ağır bir durum olarak görmediği için TMK m. 151'de ihlale konu olabilecek değerler arasında yer vermemiştir. Bu kapsamda -aslında her ne kadar olması gereken hukuk açısından malvarlığına yönelik korkutmaların da iptale sebebiyet durumlarından biri olarak kabul edilmesi daha isabetli olacak idiyse de¹³- TMK m. 151'in mevcut düzenlemesi karşısında malvarlığına yönelik

¹² Bkz. BAYGIN, *Soybağı Hukuku*, s. 67 ve dpt. 170; BAYGIN, *Kan Bağı*, s. 271. Aksi görüş için bkz. ÖZTAN, s. 927; DURAL/ ÖĞÜZ/ GÜMÜŞ, 2005, s. 468; DURAL/ ÖĞÜZ/ GÜMÜŞ, 2021, s. 304, N. 1456; ÖZDEMİR/ RUHİ, s. 772; KILIÇOĞLU, s. 442-443. Serozan'da 743 sayılı Türk Kanuni Medenisi yürürlüğü döneminde malvarlığına yönelik korkutmalarda tanyanın korkutmaya dayalı iptal hakkının bulunmadığını benimsemekle birlikte, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun kabulü sonrasında bu yöndeki görüşünü değiştirmiş ve malvarlığına yönelik korkutmalarda da TMK m. 297'nin uygulama alanı bulabileceğini kabul etmiştir. Bu konuda bilgi için bkz. SEROZAN (HATEMİ), s. 382; SEROZAN, *Çocuk Hukuku*, 1. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul, 2000, s. 215, N. 302. Ayrıca bkz. SEROZAN, *Çocuk Hukuku*, 2. Baskı, s. 209, N. 60; SEROZAN, *Çeşitlemeler*, s. 766.

¹³ Nitekim ancak bu sayede tanyanın tanıma yönündeki beyanını gerçek manada özgür bir biçimde yapmaları temin edilmiş ve onun irade özgürlüğü tam anlamıyla korunmuş olurdu. Zira korkutan tanyanın malvarlığını hedef alarak da korkutmada bulunabilir. Örneğin, korkutan, çocuğu tanımazsa, tanıyana bütün malvarlığını yakağını, ekonomik açıdan onu mahvedeceğini bildirebilir. İşte bu tür durumlarda,

korkutmaların TMK m. 297 hükmünün uygulanmasında dikkate alınması mümkün değildir. Sonuç olarak ZGB Art. 260a/ Abs. 2 ile TMK m. 151'in birlikte değerlendirilmesi neticesinde, tanıyanın sadece kendisinin veya yakınlarından birinin hayatına, sağlığına veya onuruna yönelik yakın ve önemli bir tehlike ile korkutularak çocuğu tanımaya razı edildiği durumlarda, tanımanın iptali amacıyla dava açabileceğinin kabul edilmesi gerekmektedir.

Yukarıda yapmış olduğumuz açıklamalar çerçevesinde tanımanın iptali davasının açılmasına sebebiyet verecek nitelikte bir korkutmanın söz konusu olabilmesi için altı şartın bulunması gerekmektedir. Bu şartlar:

1. Korkutanın korkutma teşkil eden bir fiilinin bulunması,
2. Korkutanın korkutma kastının bulunması,
3. Korkutmanın tanıyanın şahsına ya da bir yakınının hayatına, sağlığına veya onuruna yönelik olarak yapılmış olması,
4. Korkutmanın pek yakın ve ağır bir tehlike arz etmesi,
5. Korkutma teşkil eden fiil ile tanıma arasında illiyet bağının bulunması ve
6. Korkutmanın hukuka aykırı olmasıdır.

Aşağıda sırasıyla bu şartlar incelenmiştir.

B. Korkutanın Korkutma Teşkil Eden Bir Fiilinin Bulunması

1.Genel Olarak

Korkutmanın söz konusu olabilmesi için gerekli olan ilk şart, korkutanın korkutma teşkil eden bir fiilinin bulunmasıdır.

Aşağıda öncelikle kimlerin korkutan olabileceği konusu üzerinde durulmuş, sonrasında da korkutma teşkil eden fiil hakkında bilgilere yer verilmiştir.

2. Korkutan

Tanıyanın tanımaya ilişkin irade beyanında bulunmasını sağlamak için korkutma teşkil eden bir fiilde bulunan kişiye korkutan denir.

---

tanıyan kendisini çocuğu tanımak zorunda hissedeceği için, iradesinin baskı altında olmadığından söz edilemez.

Korkutan çocuğun annesi olabileceği gibi, üçüncü bir kişi de olabilir¹⁴. Bu bakımdan korkutularak çocuğu tanımak zorunda bırakılan tanıyanın, sonradan TMK m. 297 hükmü kapsamında tanımanın iptali amacıyla dava açabilmesi için korkutma teşkil eden fiilin kim tarafından yapıldığı herhangi bir önem arz etmemektedir. Burada anne babaya karşı zaten TMK m. 301 gereğince babalık davası açabileceğinden, onun çocuğunun tanınması amacıyla neden korkutmaya başvurma gereği duyacağı sorusu gündeme gelebilir. Zira bir annenin babalık davası açma gibi hukuka uygun bir yola başvurma imkânı var iken, aynı sonuca ulaşmak için hukuka aykırı bir yol olan korkutmaya başvurma yönünde bir tercihte bulunması pek ihtimal dâhilinde görülmez. Ancak ülkemizdeki yargılamaların uzun yıllar sürdüğü gerçeği dikkate alındığında, anne açacağı babalık davasının kısa sürede sonuçlanmayacağı düşüncesiyle evlilik dışı ilişkisinin birçok kişi tarafından duyulacağı endişesine kapılıp, babanın çocuğunu tanımamasını sağlamak için ona karşı korkutmada bulunma yoluna gidebilecektir. Yine, anne babalık davası açabileceği hak düşürücü süreyi kaçırmış da olabilir. Kanun koyucu TMK m. 303/ f. 1’de annenin dava hakkının, doğumdan başlayarak bir yılın geçmesiyle birlikte düşeceğini ifade etmektedir. Bu çerçevede, anne, çocuğunun doğumunun üzerinden bir yıldan fazla bir sürenin geçtiği durumlarda, artık babalık davası açamayacağından çocuğu ile babası arasında hiç olmazsa tanıma yoluyla soybağının kurulmasını isteyebilir ve bu amaçla babaya karşı korkutmada bulunabilir. Sonuç olarak TMK m. 297’nin uygulanmasında annenin de korkutan sıfatını taşıyabileceği hususunun göz ardı edilmemesi gerekmektedir.

3. Korkutma Teşkil Eden Fiil

Korkutanın, tanıyanın çocuğu tanımayı kabul etmemesi durumunda, onun şahsına veya yakınlarından birine zarar vereceğini belirtmesine korkutma teşkil eden fiil denir. Korkutma teşkil eden bir fiil korkutmanın temelini oluşturmaktadır.

Korkutan, korkutma teşkil eden fiilde bulunurken, tanıyana, çocuğu tanımazsa, onun şahsına veya yakınlarından birine zarar vereceğini de belirtmektedir. Bu bakımdan korkutma teşkil eden fiil, görünürde tek

¹⁴ HEGNAUER, BK, ZGB Art. 260a, N. 92.

bir fiil gibi gözükse de aslında bünyesinde biri mevcut biri geleceğe yönelik olmak üzere iki fiili barındırmaktadır. Bunlardan birincisi “*korkutmaya yönelik fiil*”i oluştururken, ikincisini ise, korkutmaya yönelik fiilin içerisinde yer alan ve tanıyanın çocuğu tanımaması durumunda onun şahsına veya yakınlarından birine yönelik olarak ileride gerçekleştirileceği belirtilen “*zarara sebebiyet verecek fiil/ tehlikeye yönelik fiil*” oluşturmaktadır. İşte korkutma teşkil eden fiil, her iki fiilin bir araya gelmesinden oluşmakta olup, bunlardan birinin eksik olduğu durumlarda korkutma teşkil eden fiil bulunmamaktadır¹⁵.

Korkutanın korkutma teşkil eden fiilini tanıyanla aynı ortamda bulunarak yapması şart değildir. Korkutan korkutma teşkil eden fiilini, tanıyanla aynı ortamda bulunmadan mektup, telgraf, kargo veya telefon gibi araçlarla yapabileceği gibi, teknolojinin nimetlerinden faydalanarak internet yoluyla, bu açıdan özellikle sosyal medya veya online video konferans uygulamaları aracılığı ile de yapabilir.

Korkutma teşkil eden fiil, söz veya yazı ile yapılabileceği gibi, birtakım davranışlarla da yapılabilir. Örneğin, A’nın B’ye onu sakat bırakacağını söylemesi söz ile yapılan bir korkutma; A’nın B’nin çantasına ailesine zarar vereceğini belirten bir not koymasını yazı ile yapılan bir korkutma; A’nın B’ye elindeki bıçağı göstermesi, davranış ile yapılan bir korkutma teşkil etmektedir.

Korkutma teşkil eden fiil açık veya örtülü olarak da yapılabilir¹⁶. Korkutanın, tanıyan çocuğu tanımazsa, şahsının veya yakınlarından birinin bir zarar tehlikesiyle karşı karşıya kalacağını, doğrudan, herhangi bir şüpheye yer vermeyecek şekilde ifade ettiği veya birtakım davranışlarla gösterdiği durumlarda açık olarak yapılan korkutma söz konusu olmaktadır. Örneğin, A’nın B’ye onu döve döve öldüreceğini söylemesi durumunda korkutma teşkil eden fiil açık bir şekilde yapılmaktadır. Buna karşılık, korkutanın zarar tehlikesini üstü kapalı, dolaylı bir biçimde belirttiği durumlarda ise, örtülü bir şekilde yapılan korkutma bulunmaktadır.

¹⁵ “Korkutmaya yönelik fiil” ile “zarara sebebiyet verecek fiil/ tehlikeye yönelik fiil” ayrımı hakkında bilgi için bkz. KÖROĞLU, 80 vd.

¹⁶ Evliliğin korkutmaya dayalı nisbi butlanı açısından aynı yönde, TUOR Peter/ SCHNYDER Bernhard/ SCHMID Jörg/ JUNGO Alexandra, ZGB - Das Schweizerische Zivilgesetzbuch, 14. Auflage, Schulthess Verlag AG, Zürich, 2015, s. 199, N. 17.

Ancak üstü kapalı, dolaylı bir biçimde yapılan korkutmaların, örtülü bir korkutma olarak değerlendirilebilmesi için somut olaydan tanıyanın, çocuğu tanımazsa bir zarar tehlikesiyle karşı karşıya kaldığı sonucuna ulaşılması gerekmektedir. Örneğin, bir kişinin masaya silah koyduğu durumlarda, örtülü bir şekilde yapılan korkutma bulunmaktadır. Zira bu tür durumlarda, masaya silah koyan kişinin, bu hareketleri ile zarar vereceğini ima ve ikaz etmek istediği sonucuna rahatlıkla ulaşılabilir.

Korkutanın korkutma teşkil eden herhangi bir fiilinin bulunmadığı durumlarda, irade bozukluğu olarak korkutma söz konusu olmaz. Bu sebeple, bir kişi, korkutma teşkil eden bir fiilde bulunmayan bir kişinin sırf olumsuz bir geçmişe sahip olmasından veya çevresinde kötü bir üne sahip olmasından ya da korkutucu bir dış görünüşe sahip olmasından etkilenecek bir çocuğu tanırsa, sonradan TMK m.297'ye dayanarak tanımanın iptalini dava edemez. Çünkü böyle bir durumda korkutma teşkil eden bir fiil bulunmayıp, kişi kendi kendisine korkarak çocuğu tanımaktadır. Bu konuda örnek vermek gerekirse, hapisten bir süre önce çıkmış olan A'nın kendisine zarar vereceğini düşünen B, C'yi çocuğu olarak tanırsa, sonradan iradesinin A'nın korkutması sebebiyle sakatlandığını ileri süremez.

C. Korkutanın Korkutma Kastının Bulunması

TMK m. 297 kapsamında tanımanın iptalinin istenebilmesi için korkutanın, korkutma teşkil eden fiilde bulunurken korkutma kastı ile hareket etmiş olması gereklidir. Başka bir deyişle, korkutan, korkutma teşkil eden fiili ile tanıyanın iradesine bilerek ve isteyerek etki etmek istemeli, onun tanımada bulunması amacına sahip olmalıdır.

Korkutanın kastının değil de ihmalinin bulunduğu durumlarda TMK m. 297'ye göre tanımanın iptali amacıyla dava açılmaz. Zira bir olayda ihmal ile korkutmanın bir arada bulunması mümkün değildir. Bunlardan birinin bulunması, diğerinin varlığına engel olur ve onu dışlar¹⁷.

¹⁷ Bkz. KÖROĞLU, s. 89.

D. Korkutma Teşkil Eden Fiilin Tanıyanın Şahsının veya Yakınlarından Birinin Hayatına, Sağlığına veya Onuruna Yönelik Olarak Yapılmış Olması

1. Genel Olarak

TMK m. 297'nin uygulama alanı bulması için, korkutma teşkil eden fiilin tanıyanın şahsına ya da yakınlarından birinin hayatına, sağlığına veya onuruna yönelik olarak yapılmış olması gerekmektedir. Görüldüğü üzere burada ikili bir ayırım bulunmaktadır. İlk olarak korkutma teşkil eden fiil tanıyanın şahsına veya yakınlarından birine karşı yapılmış olmalıdır. İkinci olarak ise, tanıyanın şahsına veya yakınlarına karşı yapılan korkutma fiili, onların hayatına, sağlığına veya onuruna yönelik olarak yapılmış olmalıdır.

Aşağıda bu ayırımdan hareket edilerek açıklamalarda bulunulmuştur.

2. Korkutma Teşkil Eden Fiilin Tanıyanın Şahsına veya Yakınlarından Birine Karşı Yapılmış Olması

Korkutma teşkil eden fiil doğrudan tanıyanın şahsını hedef alabilir. Böyle bir durumda korkutma teşkil eden fiilden tanıyanın bizzat kendisi zarar görme tehlikesiyle karşı karşıya kalmaktadır.

Korkutan tanıyanın şahsı yerine yakınlarına yönelik olarak da bir korkutmada bulunmuş olabilir. Burada "yakın" ifadesinin kapsamına kimlerin girdiğinin açıklanmasına ihtiyaç bulunmaktadır¹⁸. Doktrinde¹⁹, yakın ifadesi, aile, akrabalık ve mirasçılık ilişkisinden bağımsız olarak ele alınmakta ve bir kişinin yakınlığının değerlendirilmesinde taraflar arasında kan bağı veya hısımlık gibi herhangi bir hukuki bağın bulunması şart olarak aranmamaktadır. Yakın ifadesinin kapsamına kimlerin girdiği

¹⁸ Yakın ifadesi ile ilgili olarak kapsamlı bilgi için bkz. GÖRMEZ Gizem, Türk Borçlar Hukukunda Yakın Kavramı, 1. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2018, s. 1 vd.

¹⁹ Evliliğin korkutmaya dayalı nisbi butlanı açısından aynı yönde, ÖZTAN, s. 615; AKINTÜRK/ ATEŞ, s. 223; KILIÇOĞLU, s. 74; LANZ MÜLLER Andrea, Orell Füssli Kommentar, ZGB, Schweizerisches Zivilgesetzbuch, 2. Auflage, Orell Füssli Verlag AG, Zürich, 2011, ZGB Art. 107, N. 5; ERDEM Mehmet, Aile Hukuku, 2. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2019, s. 91.

belirlenirken kişinin hukuki anlamdaki çevresinden ziyade fiili yaşamındaki ilişkilerinin esas alınması gerekmektedir²⁰. İşte tüm bu açıklamalar çerçevesinde, yakın kişi, tanıyanın sevincini, mutluluğunu, üzüntüsünü veya acısını paylaştığı, kendisi için değerli hissettiği kişi olarak ifade edilebilir²¹.

Yakın ifadesi biri dar, diğeri geniş olmak üzere iki anlamda kullanılmaktadır. Dar anlamda yakın ifadesinin kapsamına sadece gerçek kişiler girmektedir²². Geniş anlamda yakın kişi ifadesinin kapsamına ise gerçek kişilerle birlikte tüzel kişiler de girmektedir²³. Bu çerçevede TMK m. 297'nin uygulama alanı bulması için yakın olarak sadece gerçek kişilerin mi, yoksa gerçek kişilerle birlikte tüzel kişilerin de mi dikkate alınmasının değerlendirilmesi gerekmektedir.

Tanıyanın şahsının veya yakınlarından birinin ihlal edilebilecek değerleri olarak hayat, sağlık ve onura bakıldığında yakın kavramının kapsamına sadece gerçek kişilerin girdiği gibi bir sonuca ulaşılabilmektedir. Çünkü bunlar temelde gerçek kişilere özgü değerler niteliğini taşımaktadır. Tüzel kişilerin nitelikleri gereği hayat ve sağlık gibi değerlere sahip olması mümkün değildir. Bununla birlikte onur gerçek kişilerle birlikte tüzel kişilerin de sahip olabileceği bir değerdir²⁴. Çünkü onur kişiye bulunduğu toplumun gerekli olarak kabul ettiği ahlaki niteliklere sahip olduğu için verilen değerdir. Bu bakımdan tüzel kişiler de bir onura sahiptir. Yine kişiler hayatları boyunca sadece gerçek kişilerle değil, tüzel kişilerle de bir araya gelebilmekte ve onlarla da birtakım ilişkilerde bulunabilmektedir. Bu sebeple kanaatimizce yakınlık ilişkisi tüzel kişileri de kapsayacak bir biçimde geniş olarak ele alınmalıdır.

²⁰ Evliliğin korkutmaya dayalı nisbi butlanı açısından aynı yönde, LANZ MÜLLER, OFK, ZGB Art. 107, N. 5; KELLER Stefan, CHK-Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Personen- und Familienrecht inkl. Kindes- und Erwachsenenschutzrecht, Art. 1-456 ZGB, 2. Auflage, Schulthess Verlag AG, Zürich, 2012, ZGB Art. 107, N. 6.

²¹ Evliliğin korkutmaya dayalı nisbi butlanı açısından aynı yönde, SAĞLAM İpek, Turkish Family Law, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2019, s. 108.

²² GÖRMEZ, s. 4; KÖROĞLU, s. 98.

²³ GÖRMEZ, s. 6; KÖROĞLU, s. 98.

²⁴ GÖNEN Doruk, Tüzel Kişilerde Kişilik Hakkı ve Korunması, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2011, s. 127.

Gerçek kişiler ile tüzel kişiler yakın ifadesinin kapsamına girmekle birlikte her gerçek veya tüzel kişi tanıyanın yakını olarak kabul edilemez. Bir gerçek veya tüzel kişinin yakın olarak kabul edilebilmesi için tanıyanla aralarında yakın bir bağ ile düzenli bir ilişkinin bulunması gereklidir²⁵. Aksi takdirde gerçek veya tüzel kişiler yakın olarak kabul edilemez. Örneğin, tanıyanın anne veya babası onun açısından yakındır. Zira tanıyanla anne babası arasında hem kuvvetli bir bağ bulunmakta, hem de devamlı iletişim halinde oldukları için aralarında düzenli bir ilişki bulunmaktadır. Benzer bir şekilde, ailesi tarafından kurulmuş bir şirketin yönetim kurulu üyesi olan kişi ile söz konusu şirket arasında da yakın bir bağ ile düzenli bir ilişkinin bulunduğu kabul edilebilir.

Bir gerçek veya tüzel kişinin yakın olup olmadığı hususunda takdir yetkisi hâkime aittir. Hâkim somut olayı dikkate alarak gerekli değerlendirmelerde bulunur²⁶.

Özel durum olarak, korkutan tanıyanı tanımaya razı etmek için, kendi şahsını veya tanınmasını istediği çocuğu hedef almış olabilir.

Korkutanın kendi şahsını hedef aldığı, yani kendisine zarar vereceğini belirttiği durumlarla ilgili olarak ikili bir ayırımı gidilmesi gerekmektedir.

Korkutanın üçüncü kişi olduğu durumlarda kanaatimizce TMK m 297 hükmü uygulama alanı bulmaz. Korkutanın kendi şahsının tehlikeye gireceğini belirtmesi, tanıyanın şahsının veya yakınlarının hedef alınmasıyla karşılaştırıldığında onun iradesi üzerinde bu kişiler kadar yoğun ve aşırı bir baskı oluşmasına yol açmamaktadır. Çünkü korkutan tanıyanın değer verdiği, yakın bir bağ ile düzenli bir ilişkisinin bulunduğu kişilerden biri değildir. Kaldı ki evliliğin nisbi butlanı ile ilgili TMK m. 151'e (ve bu arada borç sözleşmeleri ile ilgili TBK m. 38'e) baktığımızda Kanun koyucu sadece kişinin kendi şahsına veya onun yakınlarına yönelik tehlikelerin söz konusu olduğu durumlarda korkutmanın gerçekleşmiş sayılacağını belirtmiştir. Bu bakımdan kanun koyucu kişinin kendi şahsını hedef alması durumunu korkutma olarak değerlendirilmesini isteseydi, TMK m. 151'de (ve TBK m. 38'de) gerekli düzenlemeyi yapardı.

²⁵ GÖRMEZ, s. 4, 6; KÖROĞLU, s. 101-102, 103.

²⁶ Evliliğin korkutmaya dayalı nisbi butlanı açısından aynı yönde, SAĞLAM, s. 108; ÇELİK, s. 205.

Korkutanın çocuğun annesi olduğu durumlarda ise, eğer korkutan ile tanıyan arasında geçmişte duygusal bir ilişki, birliktelik de yaşanmışsa, korkutunun yakın kişi olma şartlarını taşıdığı kabul edilebilir. Bu çerçevede de tanıyan TMK m. 297 gereğince tanımanın iptalini isteyebilir.

Korkutanın tanınmasını istediği çocuğa zarar vereceğini belirttiği durumlarda, tanıyan tanımada bulunmuşsa, kanaatimizce TMK m. 297'ye dayanarak tanımanın iptalini isteyebilir. Zira bu tür durumlarda, çocuğun babası olabileceğini düşünerek hareket eden tanıyan çocuğu kendisine yakın olarak hissedecektir.

3. Korkutma Teşkil Eden Fiilin Hayata, Sağlığa veya Onura Yönelik Olarak Yapılmış Olması

a. Genel Olarak

Tanımanın korkutma sebebiyle iptalinin istenilebilmesi için korkutma teşkil eden fiilin tanıyanın şahsının veya yakınlarından birinin hayatına, sağlığına veya onuruna yönelik olarak yapılması gereklidir.

Aşağıda hayat, sağlık ve onur hakkında kısaca bilgilere yer verilmiştir.

b. Korkutma Teşkil Eden Fiilin Hayata Yönelik Olarak Yapılmış Olması

Hayat hakkı, kişinin fiziki ve ruhi bütünlüğünü koruyabilmesi, devam ettirebilmesi ve bunların çeşitli dış etkenler sebebiyle bozulmasına engel olabilmesi hakkıdır²⁷. Bir gerçek kişinin diğer bütün haklarının devamını sağlaması, aslında onun hayatını devam ettirmesine bağlıdır. Bu sebeple hayat hakkı gerçek kişiler açısından en önemli ve temel kişilik hakkıdır²⁸.

²⁷ HELVACI Serap, Türk ve İsviçre Hukuklarında Kişilik Hakkını Koruyucu Davalar (MK md. 24/ a fıkra I/ İMK md. 28a/ fıkra I), 1. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul, 2001, s. 50; ERDOĞAN İhsan/ KESKİN Ayşe Dilşad, Türk Medeni Hukuku, Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku, 2. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 2019, s. 279; DOĞAN Murat, Şahsiyet Haklarına Tecavüzün Önlenmesi Davası, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 1993, s.10.

²⁸ HELVACI, s. 50; DOĞAN, s. 10; OĞUZMAN Kemal / SELİÇİ Özer / OKTAY-ÖZDEMİR Saibe, Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler), 18. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2019, s. 175-176, N. 579; Pınar AKDEMİR, Kişilik Haklarının İhlalinden Elde Edilen Kazancın İadesi Davası, 1. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2014, s.7; Hilal YÜKSEL, Kişilik Hakkı İhlali Kapsamında İnsan Üzerinde Yapılan Deneyler ve Hukuki Sonuçları, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, s. 69.

Bu hakkı korkutma açısından ele alacak olursak, korkutan, tanıyan tanımamasını istediği çocuğu tanımayı kabul etmezse, onun şahsının veya yakınlarından birinin öldürüleceğini bildirmiş olabilir. Bu gibi durumlarda, tanıyan veya onun yakınları için hayata yönelik bir zarar tehlikesi bulunduğundan, tanıyan sonradan TMK m. 297 gereğince tanınmanın iptalini dava edebilir.

c. Korkutma Teşkil Eden Fiilin Sağlığa Yönelik Olarak Yapılmış Olması

Sağlık, genel anlamda kişiyi oluşturan organların, vücut bütünlüğünün iyi ve düzenli bir şekilde işlemesi anlamına gelmektedir²⁹. Kişinin sağlığı, onun hayat hakkı ile vücut bütünlüğünün bir uzantısı niteliğini taşımakta, bunlarla yakın bir ilişki içerisinde bulunmaktadır³⁰. Bu bakımdan kişinin sağlığı da kişilik hakları arasında yer almaktadır.

Kişinin sağlığını tehlikeye düşürecek herhangi bir girişimde bulunulması bu hakka bir saldırı niteliği taşımaktadır. Ancak kişinin sağlığının kapsamına sadece beden sağlığı girmemektedir; ruh sağlığı da girmektedir³¹. Bu çerçevede kişiye manevi acılar yaşatan, onun psikolojisini bozan veya sarsıntıya uğratan fiiller de kişinin sağlığına yönelik tehlikeler olarak değerlendirilmektedir³².

Korkutmada, korkutan, tanıyanın istediği çocuğu tanımamasını sağlamak için, onun veya yakınlarından birinin cinsel dokunulmazlığını ihlal edeceğini, şahsına veya yakınlarına eziyet edeceğini, ona veya yakınlarına huzur vermeyeceğini bildirmiş olabilir. Bu gibi durumlarda, bedeni veya ruhi sağlığa yönelik bir tehlike bulunduğu için tanıyanın iradesinin serbest bir şekilde oluştuğundan söz edilemez ve somut olayda TMK m 297 hükmü uygulama alanı bulabilir.

²⁹ AKDEMİR, s. 9; ÖZGÜL Mehmet Emin, Yeni Tıbbi Yöntemlerin Hukuka Uygunluğu, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2010, s. 96; GÜRBÜZ Meral, Kişilik Hakkı Açısından Tıbbi Genetik Analizler, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Eskişehir, 2010, s. 61.

³⁰ ÖZGÜL, s. 96.

³¹ ÖZGÜL, s. 96; GÜRBÜZ, s. 62.

³² ÖZGÜL, s. 97.

d. Korkutma Teşkil Eden Fiilin Onura Yönelik Olarak Yapılmış Olması

Onur, kişiye bulunduğu toplumun gerekli olarak kabul ettiği ahlaki niteliklere sahip olduğu veya böyle kabul ettiği için verilen değerdir³³. Bir toplumda bulunan her kişi, başka kişilerden üstün veya değersiz olmayan onura sahiptir³⁴.

Kişinin içinde bulunduğu çevrenin, kişiden beklediği ahlaki niteliklerden birinin veya bazılarının eksik olduğu düşüncesini uyandıran her türlü yazılı veya sözlü beyan ve davranışlar kişinin onuruna saldırı teşkil eder³⁵.

Konuyu korkutma açısından ele alacak olursak, korkutanın, tanıyanın veya onun yakınlarından birinin onuruna yönelik olarak, dedikodular yayacağı, söylentiler çıkaracağı, itibarını ve güvenilirliğini zedeleyeceği veya asılsız suçlamalarda bulunacağı korkutmasında bulunması durumunda, tanıyan TMK m 297 gereğince tanımanın iptalini dava edebilir.

E. Korkutmanın Pek Yakın ve Ağır Bir Tehlike Arz Etmesi

Korkutma teşkil eden fiil, tanıyanın şahsının veya yakınlarından birinin hayatına, sağlığına veya onuruna yönelik pek yakın ve ağır bir tehlike doğurmalıdır. Çünkü ancak böyle bir durumda tanıyanın iradesini etkileyecek güçte bir korkutmanın varlığı kabul edilebilir.

³³ GÖNEN, s. 123; AKDEMİR, s. 9; YÜKSEL, s. 73; EGGER August, Zürcher Kommentar, Personenrecht, Art. 1-89 ZGB, 2. Auflage, Schulthess Verlag AG, Zürich, 1930, ZGB Art. 28, N. 35; Mustafa DURAL/ Tufan ÖĞÜZ, Türk Özel Hukuku, Cilt II, Kişiler Hukuku, 22. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2021, s. 130, N. 637; Yargıtay 4 HD., 14497/4830, 16.04.2003“... yalın bir ifade ile şeref ve haysiyet dahil olduğu toplumun gerekli saydığı ahlaki niteliklere sahip olduğu ya da böyle kabul edildiği için, kişiye verilen değeri ifade eder. Kişinin onuru, şerefi ve saygınlığı onun toplum içindeki tüm manevi değerlerinden oluşur. Bunlar kişinin ahlaki değerleridir. Herkesin, içinde yaşadığı toplumda ve ilişkiler kurduğu çevrelerde kişisel bir onuru, şerefi ve saygınlığı mevcuttur. Kişiyi küçük düşürmek, yanlış tanıtmak, gülünç ya da zor duruma sokmak, kişiye düşmanca bir ortam hazırlamak amacıyla vaki davranışlar manevi değerleri nasıl zedelerse, bir olayın aktarılması ya da bir olay veya kişinin eleştirilmesi de çok kez şeref ve saygınlığa, onura müdahale niteliğinde olabilir. Ancak hiç kuşku yoktur ki, bu müdahalenin haksız olması diğer bir deyimle hukuka aykırı bulunması gerekir.” (www.kazanci.com.tr, Erişim tarihi: 19.10.2021).

³⁴ DURAL/ ÖĞÜZ, s. 131, N. 646; ERDOĞAN/ KESKİN, s. 282; DOĞAN, s. 14.

³⁵ EGGER, ZK, ZGB Art. 28, N. 35; OĞUZMAN/ SELİÇİ/ OKTAY-ÖZDEMİR, s. 190, N. 607; ERDOĞAN/ KESKİN, s. 293; DOĞAN, s. 15; GÖNEN, s. 124.

Pek yakın tehlikeden anlaşılması gereken, korkutmanın konusunu oluşturan tehlikenin hemen veya kısa bir zaman içerisinde gerçekleşebilecek nitelikte olmasıdır³⁶. Zira ancak bu tür durumlarda tanıyan, karşı karşıya kalmış olduğu tehlikeyi bertaraf etmek için yeterli zamana sahip olamaz³⁷. Bununla birlikte, korkutma teşkil eden fiilin hemen, derhal gerçekleşmesi şart değildir. Gelecekte gerçekleşme ihtimali olan, uzak tehlikeler korkutma teşkil etmez. Örneğin, korkutanın tanıyana doğacak ilk çocuğunu öldüreceğini söylemesi yakın bir tehlike içeren korkutma niteliğini taşımamaktadır. Buna karşılık söz konusu örneği biraz değiştirecek olursak, korkutan tanıyanın mevcut çocuğunu öldüreceğini belirtmiş olsa idi, bu durum korkutulan açısından pek yakın bir tehlike teşkil ederdi. Nitekim burada korkutma tanıyanın mevcut çocuğuna yönelik bir tehlike arz etmektedir.

Korkutma teşkil eden fiilin ağır bir tehlike doğurması ile kastedilen ise korkutmanın önemli ve ciddi bir tehlike içermesidir. Önemsiz ve ciddi olmayan tehlikeler korkutma teşkil etmez³⁸. Örneğin, korkutanın tanıyanın paltosunun düğmesini koparacağını veya saçını keseceğini belirttiği durumlarda önemli ve ciddi bir korkutmanın bulunmadığı kabul edilebilir. Çünkü önemli ve ciddi bir tehlike içeren korkutmanın söz konusu olduğu durumlarda, tanıyanın korkutmaya boyun eğdiği ve normal şartlarda yapmayacağı bir tanımayı yapmak zorunda kaldığı kabul edilir. Ancak istisnai olarak, palto tanıyan açısından manevi bir değer taşıyabilir. Mesela ailesinden yadigâr olabilir. Keza tanıyanın saçını uzun bir tedavi sürecinin sonunda çıkmış olabilir. İşte böyle durumlarda, tanıyana yönelik önemli ve ciddi bir tehlikenin bulunduğu kabul edilebilir.

Korkutmanın ağır olup olmadığının belirlenmesinde tanıyanın subjektif durumu dikkate alınır³⁹. Bu bakımdan tanıyanın cinsiyeti, kişiliği, karakteri, yaşı, eğitim ve bilgi düzeyi ve aklı durumu gibi hususlar esas

³⁶ Evliliğin korkutmaya dayalı nisbi butlanı açısından aynı yönde, İKİZLER, s. 218; SAĞLAM, s. 108.

³⁷ Evliliğin korkutmaya dayalı nisbi butlanı açısından aynı yönde, KILIÇOĞLU, s. 74; ERDEM, s. 92; ÇELİK, s. 208.

³⁸ Evliliğin korkutmaya dayalı nisbi butlanı açısından aynı yönde, OĞUZMAN/ DURAL, s.103; AKINTÜRK/ ATEŞ, s. 223; SAĞLAM, s. 108; ÇELİK, s. 209.

³⁹ Evliliğin korkutmaya dayalı nisbi butlanı açısından aynı yönde, TUOR/ SCHNYDER/ SCHMID/ JUNGO, s. 199, N. 17; ÖZTAN, s. 615-616.

alınarak yapılan fiilin ciddi bir tehlike içerip içermediği değerlendirilir. Zira bir korkutma şahsi özellikleri birbirinden farklı olan kişiler üzerinde değişik etkilere yol açabilir.

Bir korkutmanın pek yakın ve ağır bir tehlike içerip içermediği ve bunun tanıyanın iradesi üzerinde etkili olup olmadığı hususunda takdir yetkisi hâkime aittir. Hâkim tanıyanın sübjektif durumunu da dikkate alarak, her somut olayda korkutmanın pek yakın ve ağır bir tehlike içerip içermediğini tespit eder.

F. Korkutma İle Tanıma Arasında İlliyet Bağının Bulunması

Tanıyan tanımayı korkutmanın sonucunda yapmış olmalıdır⁴⁰. Tanıyan korkutma olmasa idi, çocuğu tanımazdı denilebiliyorsa, korkutma ile tanıma arasında illiyet bağı kurulmuş olmaktadır. Bu çerçevede, tanıyan, korkutma olmasaydı dahi zaten çocuğu tanıyacak idiyse, artık korkutmaya dayanarak tanımanın iptali amacıyla dava açamaz. Burada illiyet bağı tespit edilirken, tanıyanın tanımayı korkutmanın sonucunda yapmış olmasının hayatın olağan akışına uygun olup olmaması araştırılmaz. Diğer bir deyişle, korkutma fiili ile tanıma arasında uygun illiyet bağının bulunması şart değildir; alelade illiyet bağının bulunması yeterlidir⁴¹. Örneğin, normal bir kişinin etkilenmeyeceği bir büyü yapılacağı veya metafizik varlıkların musallat edileceği korkutmasından aşırı evhamlı birinin etkilenmesi mümkündür. Bu gibi durumlarda, çocuğu tanımak zorunda kalan tanıyan, tanımanın iptali amacıyla dava açabilecektir.

G. Korkutmanın Hukuka Aykırı Olması

Tanımanın iptali amacıyla dava açılmasına sebep olan korkutma hukuka aykırı bir nitelik taşımaktadır. Korkutma teşkil eden fiilin konusunu oluşturan tehlikenin hukuk düzeninin izin vermediği haksız bir tehlike olduğu durumlarda, hukuka aykırılık gerçekleşmektedir. Bu husus özellikle korkutma teşkil eden fiildeki tehlikenin içeriğinin aynı zamanda haksız fiil ve/veya suç olduğu durumlarda söz konusu olmaktadır. Örneğin, bir kişinin kendisinin veya yakınlarından birinin öldürüleceği, yaralanacağı veya özel görüntülerinin yayılacağı belirtilerek yapılan bir korkutmanın hukuka aykırılığı kuşkusuzdur. Zira bu gibi durumlar hem

⁴⁰ HEGNAUER, BK, ZGB Art. 260a, N. 92; RUSCH/ GÖTSCHI, KUKO, ZGB Art. 260a, N. 7; STEHLI, OFK, ZGB Art. 260a, N. 3.

⁴¹ Bkz. OÇUZMAN/ ÖZ, s. 121-122, N.371; KÖROĞLU, s. 152.

haksız fiile hem de suça ilişkin unsurları bünyelerinde barındırmaktadır. Kaldı ki, kendisinin veya yakınlarından birinin zarara uğrayacağını düşünerek bir çocuğu tanıyan bir kişinin özgür iradesiyle hareket ettiğinin kabul edilmesi zaten mümkün değildir.

Bir hak veya kanundan doğan yetkinin kullanılacağı belirterek yapılan korkutmalar tanımanın iptali amacıyla dava açılması imkânını vermektedir⁴². Nitekim kural olarak bir hak veya kanundan doğan yetkinin kullanılacağı bildirilmesi hukuka aykırılık unsurunu bünyesinde barındırmadığı için hukuki anlamda korkutma sayılmamaktadır⁴³. Bu kapsamda tanıyan eğer çocuğu tanımazsa, aleyhine babalık davası açılacağı belirtilerek yapılan korkutmalar, tanımanın korkutma sebebiyle iptaline yol açmaz⁴⁴. Zira tanıyan, hamile kalabileceği bir dönemde anne ile cinsel ilişkiye girmişse, onun çocuğun babası olması ihtimal dâhilindedir. Bu çerçevede babalık davası da, babanın çocuğu tanımayı reddetmesi durumunda onunla çocuk arasında soybağının kurulmasını sağlamak amacıyla başvurulmuş hukuki bir araç niteliğini taşımaktadır⁴⁵. Kaldı ki, tanıyan annenin hamile kalabileceği dönemde herhangi bir cinsel ilişkide bulunmamışsa, babalık davası onun açısından herhangi bir tehlike de teşkil etmemektedir⁴⁶.

III. KORKUTMANIN SONUCU: TANIMANIN İPTALİ DAVASI

A. Genel Olarak

Yukarıda belirtilen şartların bulunması durumunda, tanıma her ne kadar korkutma sebebiyle sakat olsa da kendiliğinden hükümsüz duruma gelmemektedir. Korkutma altında yapılmış olan tanımanın iptali için, tanıyan tarafından dava açılıp, mahkemenin iptal yönünde karar vermesi gerekmektedir.

⁴² BAYGIN, Soybağı Hukuku, s. 67.

⁴³ KOÇ, s. 570, dpt. 144.

⁴⁴ HEGNAUER, BK, ZGB Art. 260a, N. 93; SCHWENZER/ COTTIER, BSK, ZGB Art. 260a, N. 2; RUSCH/ GÖTSCHI, KUKO, ZGB Art. 260a, N. 6; REICH, CHK, ZGB Art. 260a, N. 3; KOÇ, s. 570, dpt. 144; DURAL/ ÖĞÜZ/ GÜMÜŞ, 2005, s. 468; DURAL/ ÖĞÜZ/ GÜMÜŞ, 2021, s. 304, N. 1456; BAYGIN, Soybağı Hukuku, s. 67-68; BILGİLİ, s. 88.

⁴⁵ HEGNAUER, BK, ZGB Art. 260a, N. 93.

⁴⁶ HEGNAUER, BK, ZGB Art. 260a, N. 93.

Tanımanın iptali davası soybağını ilgilendiren davalardan olduğu için, yetkili mahkeme TMK m. 283 gereğince taraflardan birinin dava veya doğum sırasındaki yerleşim yeri mahkemeleridir. İptal davasında görevli mahkeme ise 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun m. 4'e göre aile mahkemeleridir.

Tanımanın iptali davasının tanıyan lehine sonuçlanması için tanıyan korkutma altında tanıma beyanında bulunmak zorunda kaldığını ispatlamalıdır⁴⁷. Bu sebeple korkutmaya ilişkin ispat yükü tanıyanın üzerindedir⁴⁸.

B. İptal Davasının Hukuki Niteliği

Korkutma altında yapılan tanımanın iptali amacıyla açılan iptal davası hukuki niteliği itibariyle bozucu yenilik doğuran bir dava, mahkeme tarafından verilen karar da bozucu yenilik doğuran bir karardır⁴⁹. Zira mahkeme tarafından verilen tanımanın iptali kararıyla birlikte çocuk ile tanıyan arasındaki soybağına ilişkin sonuçlar geçmişe etkili olarak ortadan kalkmakta ve çocuk baba yönünden nesepsiz duruma gelmektedir⁵⁰.

C. İptal Davasının Tarafları

Tanımanın korkutma sebebiyle iptali davasında davacı çocuğu tanıma yönünde beyanda bulunan babadır (TMK m. 297/ f. 1). İptal davasını açma hakkı kişiye sıkı şekilde bağlı bir hak olduğundan, tanıyan ayırt etme gücü bulunmak kaydıyla bu davayı tek başına açabilir⁵¹. Türk Medeni Kanunu'nda tanıyanın sürekli olarak ayırt etme gücünü kaybettiği

⁴⁷ DURAL/ ÖĞÜZ/ GÜMÜŞ, 2005, s. 467; DURAL/ ÖĞÜZ/ GÜMÜŞ, 2021, s. 303, N. 1453; GENÇ ARIDEMİR, s. 32, 33; BAYGIN, Kan Bağı, s. 271; ÖZBAY/ AKSAN NAR, s. 197; DURMUŞ Rukiye Feray, Yenilik Doğuran Davalar, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2021, s. 79.

⁴⁸ AKINTÜRK/ ATEŞ, s. 356; GENÇ ARIDEMİR, s. 32, 33.

⁴⁹ ÖZTAN, s. 922, 932; BAYGIN, Soybağı Hukuku, s. 70; GENÇ ARIDEMİR, s. 34; ÖZBAY/ AKSAN NAR, s. 195; DURMUŞ, s. 79; SEROZAN, Çeşitlemeler, s. 765; USTA, Velayet Hukuku, s. 186.

⁵⁰ GENÇ ARIDEMİR, s. 34. Tanıyanın mahkeme tarafından tanımanın iptali yönünde karar verilmesinden sonra, aynı çocuğu tekrar tanıması mümkün değildir. Bkz. BAYGIN, Soybağı Hukuku, s. 70.

⁵¹ GENÇ ARIDEMİR, s. 33; DURAL/ ÖĞÜZ/ GÜMÜŞ, 2021, s. 303, N. 1452; Yargıtay 8. HD., 964/ 763, 26.01.2017 "Tanımanın iptali davası açma ve bu davayı takip etme, şahsa bağlı bir hakkın kullanımı niteliğinde olup..." (Yayınlanmamış Karar).

durumlarda davanın yasal temsilciler tarafından açılabilmesine dair herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak kanaatimizce tanıyanın ayırt etme gücünün bulunmadığı durumlarda, onun menfaatlerinin korunması gerektiği için bu davanın yasal temsilci tarafından açılması mümkün olmalıdır.

Tanıyanın açmış olduğu iptal davasının davalı tarafında ise anne ile tanınan çocuk yer almaktadır (TMK m. 297/ f. 2). Burada anne ile çocuk arasında zorunlu dava arkadaşlığı bulunmaktadır⁵². Ancak çocuk küçük ise kayyım tarafından temsil edilmesi gerekmektedir⁵³.

D. İptal Davasının Açılabilmesi Süre

Tanıyanın dava hakkı, korkunun etkisinin ortadan kalktığı tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde tanınanın üzerinden beş yıl geçmekle düşmektedir (TMK m. 300/ f. 1). Görüldüğü üzere Kanun koyucu tanıyanın iptal davası açma hakkını TMK m. 297’de biri nisbi diğeri mutlak olmak üzere iki farklı süre ile sınırlandırmıştır⁵⁴. Bu süreler hukuki nitelikleri itibariyle hak düşürücü sürelerdir⁵⁵. Bu sebeple zamanaşımından farklı ola-

⁵² DURAL/ ÖĞÜZ/ GÜMÜŞ, 2005, s. 467; DURAL/ ÖĞÜZ/ GÜMÜŞ, 2021, s. 303, N. 1452; ÖZBAY/ AKSAN NAR, s. 204; Yargıtay 8. HD., 10849/ 4600, 06.05.2019 “TMK’nin mad. 297/f. 1 hükmüne göre tanıyanın; yanıma, aldatma veya korkutma sebebiyle açacağı tanınanın iptali istemli davayı anaya ve çocuğa karşı açılmalıdır ve ana ve çocuk arasında zorunlu dava arkadaşlığı bulunmaktadır.” (Yayınlanmamış Karar).

⁵³ ÖZBAY/ AKSAN NAR, s. 204; Yargıtay 2. HD., 14073/ 16947, 05.12.2005 “Dava, tanıyan tarafından açılan tanınanın iptaline ilişkindir (MK. m. 297/ f. 1). Tanıyanın açtığı iptal davası anaya ve çocuğa karşı açılır (MK. m. 297/ f. 2). Yasal temsilcinin menfaati ile küçüğün menfaati çatıştığından (MK. m. 426/ f. 2) küçük Berkay’a temsil kayyımı atanarak dava kayyımına yöneltilmelidir” (Özbay/ Aksan Nar, s. 204-205, dpt. 83’ten naklen).

⁵⁴ HEGNAUER, BK, ZGB 260c, N. 6; TUOR/ SCHNYDER/ SCHMID/ JUNGO, s. 429, N. 34; STEHLI, OFK, ZGB Art. 260c, N. 2; SEROZAN, Çocuk Hukuku, 2. Baskı, s. 210, N. 61; HAUSHEER Heinz/ GEISER Thomas/ AEBI-MÜLLER Regina E., Das Familienrecht des Schweizerischen Zivilgesetzbuches, 6. Auflage, Stämpfli Verlag AG, Bern, 2018, s. 360, N. 16.58.

⁵⁵ SCHWENZER/ COTTIER, BSK, ZGB Art. 260c, N. 1; DURAL/ ÖĞÜZ/ GÜMÜŞ, 2005, s. 471; SEROZAN, Çocuk Hukuku, 2. Baskı, s. 210, N. 61; ÖZTAN, s. 931; BAYGIN, Soybağı Hukuku, s. 68; ŞİPKA/ GENÇ ARIDEMİR, s. 166; ÖZBAY/ AKSAN NAR, s. 206.

rak sürenin durması veya kesilmesi gibi bir durum söz konusu olmamaktadır. Dava açıldığında hâkim tanımanın iptali davasının süresi içerisinde açılmış olup olmadığını kendiliğinden (re'sen) göz önünde bulundurur⁵⁶.

Tanıyan için korkunun etkisinin ortadan kalıp, bir yıllık nisbi sürenin işlemeye başladığı an, onun korkutma sebebiyle zarar göreceği yönünde artık endişe taşımadığı ve kendisini güven ve huzur içerisinde hissettiği andır. Korkunun etkisinin kalkması tanıyan açısından psikolojik bir nitelik taşıdığından, dışarıdan birinin bu anın ne zaman olduğunu kesin ve net olarak tespit etmesi çok zordur. Dolayısıyla kural olarak korkunun etkisinin ortadan kalktığı an olarak tanıyanın belirtmiş olduğu tarih dikkate alınır. Ancak davalı anne ile çocuk, korkunun etkisinin ortadan kalktığı tarihin başka bir tarih olduğunu, buna göre iptal davasının açılabileceği sürenin dolduğunu ispatlayabilirler. Bu takdirde açılan dava bir yıllık süre geçtiği için reddedilir.

Beş yıllık süre ise iptal davasının açılabileceği azami süre olup, tanımanın yapıldığı andan itibaren işlemeye başlar ve tanımayı takip eden beşinci yıldaki tanıma tarihine tekabül eden günde sona erer⁵⁷. Bu sebeple tanıyan, bir yıllık süre henüz işlemeye başlamamış veya işlemeye başlamış olsa bile beş yıllık sürenin dolmasıyla birlikte artık tanımanın iptali amacıyla dava açamaz ve tanıma sürekli bir geçerlilik kazanır.

İstisnai olarak TMK m. 300/ f. 4'te iptal davasının açılabileceği sürelerin dolmasına rağmen gecikmeyi haklı kılan bir sebebin varlığı durumunda, söz konusu sebebin ortadan kalkmasından başlayarak bir ay içerisinde iptal davası açılabileceği ifade edilmiştir⁵⁸. Görüldüğü üzere TMK m. 300/ f. 1'de düzenlenen bir ve beş yıllık süreler kesin süreler değildir. Tanıyan açısından gecikmesini haklı kılan bir sebep var ise, o bu durumu ispatlayarak bir yıllık veya beş yıllık süreyi aşmasına rağmen tanımanın

⁵⁶ ÖZBAY/ AKSAN NAR, s. 208.

⁵⁷ HEGNAUER, BK, ZGB 260c, N. 7.

⁵⁸ Acabey, bir aylık sürenin konulmasının isabetli olmadığını, zaten hâkimin gecikmenin haklı olup olmadığını değerlendirirken, haklı sebebin ne zaman kalktığına da bakacağını belirtmektedir. Bkz. ACABEY Mehmet Beşir, Soybağı, 1. Baskı, Güncel Hukuk Yayınları, İzmir, 2002, s. 280-281.

iptali amacıyla dava açabilecektir⁵⁹. Bununla birlikte her gecikme tanıyana iptal davası açabilme imkânını vermemektedir⁶⁰. İlk olarak, tanıyan açısından gecikme haklı kabul edilebilecek objektif bir sebebe dayanmalıdır⁶¹. Örneğin, tanıyan geçici olarak yurt dışında bulunursa veya fiil ehliyetini kaybederse ya da ağır bir hastalık geçirirse, gecikmesinde haklı bir sebebin bulunduğu kabul edilebilir⁶². İkinci olarak tanıyanın gecikmesinin dikkate alınabilmesi için, onun iptal davası açmakla elde edeceği menfaat, davalı tarafın soybağının devamı ile elde edeceği menfaate göre daha üstün olmalıdır⁶³. Örneğin, tanıyan ile çocuk arasındaki soybağı ilişkisinin kurulmasının üzerinden uzunca bir zamanın geçtiği ve buna bağlı olarak da çocuğun tanıyanla arasında sıkı bir bağ kurduğu durumlarda, TMK m. 300/ f. 4'te belirtilen bir aylık süre tanıyana verilmeyebilir. Zira aksi takdirde tanıyana ek bir aylık süre içerisinde tanımanın iptali davası açma hakkı tanınacak olursa, çocuğun sağlıklı bir şekilde gelişimine ilişkin menfaati zarar görme tehlikesiyle karşı karşıya kalabilecektir. Tanıyan ile davalı tarafın menfaatleri eşit ise, çocuğun üstün yararı gözetilerek dava reddedilir ve tanıma yoluyla kurulan soybağının devamlılığı sağlanır⁶⁴. Hâkim, iptal davasında somut olayın tüm özelliklerini göz önünde bulundurarak, hukuka ve hakkaniyete uygun bir şekilde önemli bir sebebin bulunup bulunmadığına karar verir⁶⁵.

E. İptal Davasının Sonuçları

Tanımanın iptali davası sonucunda tanıyan haklı görülürse, tanıma iptal edilir. Tanıyanla çocuk arasındaki soybağı ilişkisi, tanımanın iptali

⁵⁹ SCHWENZER/ COTTIER, BSK, ZGB Art. 260c, N. 5; Art. 256c, N. 6; RUSCH/ GÖTSCHI, KUKO, ZGB Art. 260c, N. 4, Art. 256c, N. 3.

⁶⁰ REICH, CHK, ZGB Art. 260c, N. 5; STEHLI, OFK, ZGB Art. 260c, N. 4, Art. 256c, N. 4.

⁶¹ HEGNAUER, BK, ZGB Art. 260c, N. 31.

⁶² HEGNAUER, BK, ZGB Art. 260c, N. 31; REICH, CHK, ZGB Art. 260c, N. 5.

⁶³ HEGNAUER, BK, ZGB Art. 260c, N. 34; RUSCH/ GÖTSCHI, KUKO, ZGB Art. 260c, N. 4, Art. 256c, N. 4; REICH, CHK, ZGB Art. 260c, N. 5, Art. 256c, N. 4.

⁶⁴ RUSCH/ GÖTSCHI, KUKO, ZGB Art. 260c, N. 4, Art. 256c, N. 4; REICH, CHK, ZGB Art. 260c, N. 5, Art. 256c, N. 4.

⁶⁵ RUSCH/ GÖTSCHI, KUKO, ZGB Art. 260c, N. 4, Art. 256c, N. 4.

kararının kesinleşmesiyle birlikte doğum zamanına etkili olacak bir şekilde geriye dönük olarak geçerliliğini yitirir⁶⁶. Bu takdirde somut olayda şartlarının da bulunması kaydıyla çocuk ile annenin tanıyana karşı babalık davası açma hakları saklıdır⁶⁷.

Tanımanın iptali kararı ile birlikte tanıyan ile çocuk arasındaki soybağı ilişkisi son bulduğu için, artık tanıyanın çocuk ile kişisel ilişki kurma hakkı da son bulmaktadır⁶⁸. Bununla birlikte istisnaen, tanıyanın kişisel ilişki kurmasında çocuğun yararı bulunmakta ise onun TMK m. 325 çerçevesinde üçüncü kişi olarak çocukla kişisel ilişki kurması mümkündür⁶⁹.

Tanımanın iptali kararı sonucunda baba ile çocuk arasındaki soybağı ilişkisinin ortadan kalkmasına bağlı olarak çocuğun tanıyana ve onun hısımlarına olan mirasçılığı sona ermektedir. Nitekim TMK m. 498 gereğince ancak evlilik dışında doğmuş ve soybağı, tanıma veya hâkim

⁶⁶ HAUSHEER/ GEISER/ AEBI-MÜLLER, s. 360, N. 16.60; SEROZAN, Çeşitlemeler, s. 765; ÖZTAN, s. 922; BAYGIN, Soybağı Hukuku, s. 70; GENÇ ARIDEMİR, s. 34; ÖZBAY/ AKSAN NAR, s. 195.

⁶⁷ Annenin babalık davası açma hakkı çocuğun doğumundan itibaren bir yıllık hak düşürücü sürenin dolmasıyla sona ermektedir (TMK m. 303/ f. 1). Ancak TMK m. 303/ f. 3'te belirtildiği üzere, bir yıllık süre geçtikten sonra gecikmeyi haklı kılan sebepler varsa, sebebin ortadan kalkmasından başlayarak bir ay içerisinde anne tarafından dava açılabilir. Kanaatimizce tanımanın üçüncü kişinin korkutması sebebiyle iptaline karar verildiği durumlarda, anne üçüncü kişinin korkutmasını bilmiyorsa veya bilebilecek durumda değilse, bir aylık ek süreden yararlanabilmelidir. Zira bu tür durumlarda, anne, korkutmaya tamamen yabancı ve uzak bir konumda olduğundan, tanımanın ileride iptal edilebileceğini hiç düşünmemekte, hatta tam tersine tanımanın sürekli bir şekilde geçerliliğini sürdüreceği inancına sahip olmaktadır. Dolayısıyla annenin bu inancının korunması gerektiğinden onun açısından haklı sebebin bulunduğu kabul edilmeli ve tanımanın iptalinden sonra, eğer babalık davası açabileceği bir yıllık süre hak düşürücü süre de dolmuşsa, ona bir aylık ek süre tanınmalıdır. Buna karşılık, korkutma anne tarafından yapılmışsa, tanıma artık kendi korkutması yüzünden iptal edilmiş olacağından, anne TMK m. 303/ f. 3'te düzenlenen bir aylık ek süreden yararlanamamalıdır.

Çocuğun babalık davası açma hakkı ise TMK m. 303/ f. 2 hükmü Anayasa Mahkemesi'nin 27.10.2011 tarihli ve 71/ 143 sayılı kararı ile iptal edildiğinden herhangi bir hak düşürücü süreye tabi değildir. Çocuk tanımanın iptali kararı sonrasında belirli bir süre sınırı ile bağlı olmaksızın dilediği zaman babalık davası açabilecektir.

⁶⁸ ÖZBAY/ AKSAN NAR, s. 213; SERDAR İlknur, "Kişisel İlişki Kurma Hakkı", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Ünal Narmanlıoğlu'na Armağan, Cilt 9, Özel Sayı, Yıl 2007, s. 753.

⁶⁹ SERDAR, s. 753.

hükmüyle kurulmuş olanlar, baba yönünden evlilik içi hısımlar gibi mirasçı olabilmektedir.

Tanıma sonrasında çocuğun velayet hakkı, annenin küçük veya kısıtlı olması ya da ölmesi veyahut da velâyet kendisinden alınması sebebiyle hâkim tarafından babaya verilmiş (TMK m. 337/ f. 2) olabilir⁷⁰. Bu tür durumlarda mahkeme tarafından tanımanın iptali kararının verilmesi ile birlikte tanıyanın velayet hakkı son bulur. Bu takdirde çocuğun velayet hakkı kendiliğinden anneye tekrar geçmez. Mahkeme somut olayın şartları çerçevesinde yapacağı değerlendirmenin sonucunda çocuğun menfaatini dikkate alarak velayet hakkını ya anneye verir ya da çocuğu vesayet altına alarak ona bir vasi atar.

Çocuğa tanımanın sonrasında tanıyanın soyadının verildiği durumlarda⁷¹, tanımanın iptali kararı ile birlikte çocuk artık tanıyanın soyadını taşıyamayacağı için, annesinin soyadını taşır. Bu çerçevede mahkemenin iptal kararıyla birlikte, tanınması iptal edilen çocuk, tanıyanın hanesindeki kaydı kapatılarak annesinin bekârlık hanesine annesinin bekârlık soyadı ile taşınır. Annenin ve tanıyanın kayıtlarına tanımanın iptali tescil edilir⁷².

Tanıma yolu ile kurulan soybağında anne, baba ve çocuk her ne kadar bir arada yaşamasalar da *birbirlerine yardım etmek, saygı ve anlayış gös-*

⁷⁰ Nitekim anne ile babanın evli olmadığı durumlarda çocuğun velayeti anneye ait olduğu için (TMK m. 337/ f. 1), tanıma yoluyla çocukla arasında soybağı ilişkisi kurulmuş olan baba, kendiliğinden velayet hakkının sahibi olamaz. Bu konuda bkz. GENÇ ARIDEMİR, s. 30-31.

⁷¹ Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 28/ f. 4'te tanınan veya babalığa hüküm kararı ile soybağı kurulan çocukların babalarının hanesine baba adı ve soyadı ile nakledileceği, keza NHK geçici m. 5'te bu Kanun yürürlüğe girinceye kadar tanıma beyanı veya babalığa ilişkin karar sonucu anne hanesine tescil edilmiş olan çocukların baba hanelerine nakline anne ve babadan birinin, çocuk ergin ise kendisinin müracaatının aranacağı belirtilmektedir. Bu düzenlemeler çerçevesinde TMK m. 321 hükmü dar yorumlanmalı ve tanıma yoluyla babasına bağlanan çocukların babalarının soyadını alabilecekleri kabul edilmelidir. Bu konuda bkz. ÖZTAN, s. 1010-1017; BAYGIN, Soybağı Hukuku, s. 97-102; ÖZDEMİR/ RUHİ, s. 801-802. Ayrıca bkz. ACABEY, s. 283-284.

⁷² Bu konuda bkz. https://www.nvi.gov.tr/kurumlar/nvi.gov.tr/mevzuat/nufusmevzuat/talimat/nufusislemeleri/081021-tarihli-nufus_mevzuatinin_uygulanmasina_iliskin_aciklamalar.pdf, Erişim Tarihi: 03.01.2021).

termek ve birbirlerinin onurunu gözetmekle yükümlüdürler (TMK m. 322). Tanımanın iptali sonucunda çocukla baba arasındaki soybağı sona erdiği için, bu yükümlülüklerin yerine getirilmesi artık söz konusu olmayacaktır⁷³.

Tanıyan, tanımanın sonucunda çocuğun bakımı, eğitimi ve korunması için gerekli giderleri karşılama yükümlülüğü altına girmektedir (TMK m. 327/ f. 1). Tanımanın iptali ile birlikte soybağı ilişkisi sona erdiğinden, buna bağlı olarak tanıyanın çocuğun bakım, eğitim ve korunması için gerekli giderleri karşılama yükümlülüğü ortadan kalkmaktadır⁷⁴. Tanıyan, tanımanın iptaline kadar geçen süre zarfında yapmış olduğu bu giderlerin kendisine geri ödenmesini sebepsiz zenginleşmeye ilişkin TBK m. 77 vd. gereğince anneden talep edebilir⁷⁵.

SONUÇ

Korkutan tarafından tanıyanın çocuğu tanımasını sağlamak amacıyla, onda geleceğe yönelik bir kötülüğe ve zarara maruz kalacağı kanısının uyandırılmasına korkutma denir.

TMK m. 297’de korkutma durumunda tanıyanın tanımayı iptal edebileceği belirtilmiştir. Ancak bu düzenlemede korkutmanın şartları ile ilgili herhangi bir açıklamaya yer verilmemiştir. TMK m. 297 kapsamında korkutmanın şartları belirlenirken hem mehaz kanun İsviçre Medeni Kanunu (ZGB)’nun tanımanın iptali ile ilgili hükmü olan ZGB Art. 260a/ Abs. 2’den, hem de evliliğin nisbi butlanı ile ilgili hüküm olan TMK m. 151’den yararlanılması gerekmektedir. Bununla birlikte ZGB Art. 260a/ Abs. 2’den farklı olarak TMK m. 151’de malvarlığına yönelik korkutmalar kapsam dışında tutulmuştur. Bu sebeple tanımanın korkutmaya dayalı iptali açısından da malvarlığı dikkate alınmamalıdır.

ZGB Art. 260a/ Abs. 2 ile TMK m. 151’den hareketle tanımanın iptaline sebep olan korkutmanın şartlarının şu şekilde belirlenmesi mümkündür:

⁷³ ÖZBAY/ AKSAN NAR, s. 216.

⁷⁴ ÖZBAY/ AKSAN NAR, s. 216; BGE 129 III 650 (www.bger.ch, Erişim Tarihi: 17.11.2021).

⁷⁵ USTA, Velayet Hukuku, s. 186. Ayrıca bkz. USTA, Çocuk Hakları, s. 66.

İlk olarak, korkutanın korkutma teşkil eden bir fiili bulunmalıdır. Korkutan çocuğun annesi olabileceği gibi, üçüncü bir kişi de olabilir. Korkutan korkutma teşkil eden fiili, söz veya yazı ile veya birtakım davranışlarla yapabilir. Yine korkutma teşkil eden fiil açık veya örtülü bir şekilde de yapılabilir. Korkutanın korkutma teşkil eden herhangi bir fiilin bulunmadığı durumlarda, TMK m. 297 hükmü uygulama alanı bulmaz.

İkinci olarak, korkutanın korkutma kastı bulunmalıdır. Korkutanın kastı değil de ihmali varsa, TMK m. 297'ye göre tanınanın iptali amacıyla dava açılmaz.

Üçüncü olarak, korkutma tanıyanın şahsına ya da bir yakınının hayatına, sağlığına veya onuruna yönelik olarak yapılmış olmalıdır.

Dördüncü olarak, korkutma tanıyan için pek yakın ve ağır bir tehlike arz etmelidir. Korkutmanın ağır olup olmadığının belirlenmesinde tanıyanın sübjektif durumu dikkate alınır.

Beşinci olarak, korkutma teşkil eden fiil ile yapılan tanıma arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Yani tanıyan korkutmaya bağlı olarak çocuğu tanımak zorunda kalmış olmalıdır.

Son olarak, korkutma hukuka aykırı bir nitelik taşımamalıdır. Korkutma teşkil eden fiilin suç veya haksız fiil teşkil ettiği durumlarda hukuka aykırılığın bulunduğu şüphe bulunmamaktadır. Bir hak veya kanundan doğan yetkinin kullanacağı belirterek yapılan korkutmalar tanınanın iptali amacıyla dava açılması imkânını vermemektedir. Bu kapsamda tanıyanın çocuğu tanımadığı durumlarda, aleyhine babalık davası açılacağı belirtilerek yapılan korkutmalar, tanınanın korkutma sebebiyle iptaline yol açmamaktadır.

Yukarıda belirtilen şartların bulunması durumunda, korkutma altında yapılan tanıma iptal edilebilir. Tanınanın iptalinin sağlanması için tanıyan tarafından iptal davasının açılması gerekmektedir. Bu davanın davalıları anne ile tanınan çocuktur. Tanınanın iptali davası, bozucu yenilik doğuran bir dava; mahkeme tarafından verilen karar da bozucu yenilik doğuran bir karardır. Tanınanın iptali davasının sonucunda iptal yönünde bir karar çıkarsa tanıyanla çocuk arasındaki soybağı ilişkisi doğum zamanına etkili olacak bir şekilde geçerliliğini yitirir.

Kanun koyucu TMK m. 300'de tanımanın iptali davasının açılmasını belirli sürelerle tabi tutmuştur. TMK m. 300'e göre, tanıyanın dava hakkı, iptal sebebinin öğrenildiği veya korkunun etkisinin ortadan kalktığı tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde tanımanın üzerinden beş yıl geçmekle düşmektedir. İstisnaen TMK m. 300/ f. 4 söz konusu sürelerin geçmesine rağmen, tanıyan için gecikmeyi haklı kılan sebepler varsa, sebebin ortadan kalkmasından başlayarak bir ay içinde tanımanın iptali davasının açılabilmesi belirtilmiştir. Ancak TMK m. 300/ f. 4 gereğince tanıyana ek süre tanınabilmesi için, tanıyan açısından gecikmenin haklı kabul edilebilecek objektif bir sebebe dayanması ve tanıyanın iptal davası açmakla elde edeceği menfaatin davalı tarafın soybağının devamı ile elde edeceği menfaate göre daha üstün bir nitelik taşıması gerekmektedir.

Mahkeme tarafından verilen tanımanın iptali kararına bağlı olarak tanıyan ile çocuk arasındaki soybağının geçmişe etkili olarak ortadan kalkması sonucunun yanında ortaya çıkan diğer sonuçlar şu şekilde sıralanabilir:

İlk olarak, tanımanın iptali kararı ile birlikte çocuğun tanıyana ve onun hısımlarına olan mirasçılığı sona ermektedir.

İkinci olarak, tanıma sonrasında çocuğun velayet hakkının babaya verildiği durumlarda, tanımanın iptali kararı ile birlikte tanıyanın velayet hakkı da son bulmaktadır.

Üçüncü olarak, tanıyan tanıma sonrasında çocuğa kendi soyadını vermiş ise, tanımanın iptali kararı sonucunda çocuk artık tanıyanın soyadını taşıyamayacağı için, annesinin soyadını taşır.

Dördüncü olarak, tanımanın iptali kararı sonucunda TMK m. 322'de belirtilen anne, baba ve çocuğun birbirlerine yardım etme, saygı ve anlayış gösterme ve birbirlerinin onurunu gözetme yükümlülüklerini yerine getirmesi artık söz konusu olmayacaktır.

Son olarak, tanımanın iptali kararı ile birlikte, tanıyanın çocuğun bakım, eğitim ve korunması için gerekli giderleri karşılama yükümlülüğü sona ermekte olup, tanıyan tanımanın iptaline kadar geçen süre zarfında yapmış olduğu bu giderlerin iadesini sebepsiz zenginleşmeye ilişkin TBK m. 77 vd. gereğince anneden talep edebilmektedir.

KAYNAKLAR

- ACABEY, Mehmet Beşir, Soybağı, 1. Baskı, Güncel Hukuk Yayınları, İzmir, 2002.
- AKDEMİR, Pınar, Kişilik Haklarının İhlalinden Elde Edilen Kazancın İadesi Davası, 1. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2014.
- AKINTÜRK, Turgut/ ATEŞ, Derya, Türk Medeni Hukuku, Aile Hukuku, İkinci Cilt, 23. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul, 2021.
- AKYÜZ, Emine, Çocuk Hukuku, Çocuğun Hakları ve Korunması, 7. Baskı, Pegem Yayınları, Ankara, 2020.
- BAYGIN, Cem, “Kan Bağına Dayanan Soybağı”, Atatürk Üniversitesi Erzurum Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 6, Sayı 1-4, Yıl 2002, s. 255-284 (Kan Bağı).
- BAYGIN, Cem, Soybağı Hukuku, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2010 (Soybağı Hukuku).
- BİLGİLİ, Fatih, Türk Medeni Hukukunda Evlilik Dışı Çocuğun Tanınması (MK. md. 291-294), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1994.
- ÇELİK, Nazlı Hilâl, Evlenmenin Hükümsüzlüğü, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2021.
- DEMİRBAŞ, Harun, Türk Borçlar Kanunu’nda Korkutmanın (İkrah) Şartları ve Sonuçları, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2012.
- DOĞAN, Murat, Şahsiyet Haklarına Tecavüzün Önlenmesi Davası, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 1993.
- DURAL, Mustafa/ ÖĞÜZ, Tufan, Türk Özel Hukuku, Cilt II, Kişiler Hukuku, 22. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2021.
- DURAL, Mustafa/ ÖĞÜZ, Tufan/ GÜMÜŞ, Mustafa Alper, Türk Özel Hukuku, Cilt III, Aile Hukuku, 1. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2005 (2005).
- DURAL, Mustafa/ ÖĞÜZ, Tufan/ GÜMÜŞ, Mustafa Alper, Türk Özel Hukuku, Cilt III, Aile Hukuku, 16. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2021 (2021).
- DURMUŞ, Rukiye Feray, Yenilik Doğuran Davalar, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2021.

- EGGER, August, Zürcher Kommentar, Personenrecht, Art. 1-89 ZGB, 2. Auflage, Schulthess Verlag AG, Zürich, 1930.
- EGGER, August, Zürcher Kommentar, Familienrecht, Die Verwandtschaft, Art. 252-359, 2. Auflage, Schulthess Verlag AG, Zürich, 1943.
- ERDEM, Mehmet, Aile Hukuku, 2. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2019.
- ERDOĞAN, İhsan/ KESKİN, Ayşe Dilşad, Türk Medeni Hukuku, Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku, 2. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 2019.
- EREN, Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 24. Baskı, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2019.
- ETTER Josef, Die Furchterregung nach schweizerischem Obligationenrecht, 1. Auflage, Kanisiusdruckerei, Freiburg, 1954.
- GENÇ ARIDEMİR, Arzu, "Tanıma Yolu ile Kurulan Soybağı", Prof. Dr. Zahit İmre'ye Armağan, 1. Baskı, Der Yayınları, İstanbul, 2009, s. 1-37.
- GÖNEN, Doruk, Tüzel Kişilerde Kişilik Hakkı ve Korunması, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2011.
- GÖRMEZ, Gizem, Türk Borçlar Hukukunda Yakın Kavramı, 1. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2018.
- GÜRBÜZ, Meral, Kişilik Hakkı Açısından Tıbbi Genetik Analizler, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Eskişehir, 2010.
- HATEMİ, Hüseyin, Aile Hukuku, 9. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2021.
- HAUSHEER, Heinz/ GEISER, Thomas/ AEBI-MÜLLER, Regina E., Das Familienrecht des Schweizerischen Zivilgesetzbuches, 6. Auflage, Stämpfli Verlag AG, Bern, 2018.
- HEGNAUER, Cyril, Berner Kommentar, Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Das Familienrecht, 2. Abteilung, Die Verwandtschaft, 1. Teilband, Die Entstehung des Kinderverhältnisses, Art. 252-269c ZGB, 4. Auflage, Stämpfli Verlag AG, Bern, 1984.

- HELVACI, Serap, Türk ve İsviçre Hukuklarında Kişilik Hakkını Korumaya Davalar (MK md. 24/ a fıkra I/ İMK md. 28a/ fıkra I), 1. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul, 2001.
- İKİZLER, Metin, Evlenmenin Hükümsüzlüğü, 1. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2018.
- KELLER, Stefan, CHK-Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Personen- und Familienrecht inkl. Kindes- und Erwachsenenschutzrecht, Art. 1-456 ZGB, 2. Auflage, Schulthess Verlag AG, Zürich, 2012.
- KILIÇOĞLU, Ahmet M., Aile Hukuku, 5. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2020.
- KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Necip, Borçlar Hukuku, Genel Bölüm, Birinci Cilt, Borçlar Hukukuna Giriş, Hukuki İşlem, Sözleşme, 5. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2020.
- KOÇ, Nevzat, "Tanıma ve M.K. m. 310/ II Hükümünün İptali Hakkındaki Anayasa Mahkemesi Kararının Tanımaya Etkisi", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Kudret Ayiter Armağanı, Cilt 3, Sayı 1-4, Yıl 1987, s. 523-592.
- KÖROĞLU, Emre, Türk Borçlar Hukukunda İrade Bozukluğu Hallerinden Korkutma, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2020.
- LANZ MÜLLER, Andrea, Orell Füssli Kommentar, ZGB, Schweizerisches Zivilgesetzbuch, 2. Auflage, Orell Füssli Verlag AG, Zürich, 2011.
- OĞUZMAN, Kemal/ DURAL, Mustafa, Aile Hukuku, 3. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2001.
- OĞUZMAN, M. Kemal/ ÖZ, Turgut, Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, Cilt I, 19. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2021.
- OĞUZMAN, Kemal/ SELİÇİ, Özer/ OKTAY-ÖZDEMİR, Saibe, Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler), 18. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2019.
- ÖZBAY, İbrahim/ AKSAN NAR, Şerife, "Son Yasal Değişiklikler Çerçevesinde Tanımanın İptali Davası ve Bu Davada Uygulanacak

Usul”, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 14, Sayı 3-4, Yıl 2010, s. 187-226.

ÖZDEMİR, Hayrunnisa/ RUHİ, Ahmet Cemal, Çocuk Hukuku ve Çocuk Hakları, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2016.

ÖZGÜL, Mehmet Emin, Yeni Tıbbi Yöntemlerin Hukuka Uygunluğu, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2010.

ÖZTAN, Bilge, Aile Hukuku, 6. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2015.

REICH, Johannes, CHK-Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Personen- und Familienrecht-Partnerschaftsgesetz, Art. 1-456 ZGB-PartG (3. Auflage Schulthess Verlag AG, Zürich, 2016.

RUSCH, Martina/ GÖTSCHI, Antje, Kurz Kommentar, Schweizerisches Zivilgesetzbuch, 2. Auflage, Helbing Lichtenhahn Verlag AG, Basel, 2017.

SAĞLAM, İpek, Turkish Family Law, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2019.

SCHWENZER, Ingeborg/ COTTIER, Michelle, Basler Kommentar, Art. 1-456 ZGB, 6. Auflage, Helbing Lichtenhahn Verlag AG, Basel, 2018.

SERDAR, İlknur, “Kişisel İlişki Kurma Hakkı”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Ünal Narmanlıoğlu’na Armağan, Cilt 9, Özel Sayı, Yıl 2007, s. 739-781.

SEROZAN, Rona, Çocuk Hukuku, 1. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul, 2000 (Çocuk Hukuku, 1. Baskı).

SEROZAN, Rona, Çocuk Hukuku, 2. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2005 (Çocuk Hukuku, 2. Baskı).

SEROZAN, Rona, “Soybağı Hukuku Üzerine Çeşitlemeler”, Prof. Dr. Bilge Öztan’a Armağan, 1. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2008, s. 759-777 (Çeşitlemeler).

SEROZAN, Rona (HATEMİ, Hüseyin), Aile Hukuku, 1. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1993.

STEHLI, Claudia, Orell Füssli Kommentar, ZGB, Schweizerisches Zivilgesetzbuch, 3. Auflage, Orell Füssli Verlag AG, Zürich, 2016.

- ŞIPKA, Şükran/ GENÇ ARIDEMİR, Arzu, “4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’na Göre Soybağının Kurulması ve Hükümleri”, Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Sayı 1, Yıl 2003, s. 149-185.
- TUOR, Peter/ SCHNYDER, Bernhard/ SCHMID, Jörg / JUNGO, Alexandra, ZGB-Das Schweizerische Zivilgesetzbuch, 14. Auflage, Schulthess Verlag AG, Zürich, 2015.
- USTA Sevgi, Çocuk Hakları ve Velayet, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2012 (Çocuk Hakları).
- USTA Sevgi, Velayet Hukuku, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2016 (Velayet Hukuku)
- VELİDEDEOĞLU, Hıfzı Veldet, Türk Medeni Hukuku, Cilt II, Aile Hukuku, 5. Baskı, Nurgök Matbaası, İstanbul, 1965.
- YÜKSEL, Hilal, Kişilik Hakkı İhlali Kapsamında İnsan Üzerinde Yapılan Deneyler ve Hukuki Sonuçları, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017.